

Javaslat a

Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület „[nemzeti érték megnevezése]”

[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételére

Készítette:

Hégli Imre (név)

..... (aláírás)

Budapest, 2014. június 11. (település, dátum)

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Dr. Hoffmann Tamás polgármester, Sass Szilárd önkormányzati képviselő
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Dr. Hoffmann Tamás
Levelezési cím: 1113 Budapest, Bocskai út 39-41.
Telefonszám: 1/ 372-4638
E-mail cím: polgarmester@ujbuda.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☒ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Magyarország, Budapest, XI. kerület, a XII. kerület határán

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

x települési

tájegységi

megyei

külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Budapest egyik legmarkánsabb dolomitképződményének hegyoldalai meredeken emelkednek ki Dél-Buda beépített környezetéből. Nevét a monda szerint arról kapta, hogy a Budai Vár visszafoglalásának emlékére tartott díszmenet során e hegyről sasok repültek a vár felé. Az ember már igen régen szőlőt telepített a jó mikroklimatikus tényezőkkel rendelkező, könnyen felmelegedő hegyoldalakra, de a 19. század végi filoxéravész, az ország legtöbb szőlőjéhez hasonlóan, ezt az ültetvényt is elpusztította. Azóta nem próbálkoztak itt szőlőműveléssel. Az 1940-es években a Sas-hegyet közparkká nyilvánították, és elkezdték a kopárosok fekete fenyővel történő fásítását. Ha ezt a tervek szerint véghezviszik, az eredeti növénytakaró teljesen megsemmisült volna. Dr. Pénzes Antal 1942-ben végzett vizsgálatai nyomán azonban védetté nyilvánították a területet. Ennek köszönhető, hogy a természetes élővilág a környék sűrű beépítettsége ellenére a mai napig fenn tudott maradni.

A védett rész teljesen körbekerített, a bejáratot a Tájék utca végénél találjuk. A területre belépve jobb oldalról láthatjuk a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Sas-hegyi látogatóházát. A látogatóközpontban a „Menedék a betontengerben” című interaktív kiállításon a hegy történetét és a legértékesebb növény-és állatfajokat ismerhetjük meg. A fogadóépület teraszáról és a kilátópontról a budapesti panorámában gyönyörködhetünk. A hegy élővilágát a **Sas-hegy tanösvény** és a gyíkbemutató terráriumok is segítenek megismerni.

A Sas-hegy meredek, főleg déli hegyoldalát nyílt dolomitsziklagyep borítja. Mikroklímája a közép-európai klímához viszonyítva sokkal melegebb, szárazabb, így maradhatott fent a jégkorszakot átvészelve a meleg időszakot kedvelő magyar gurgolya és az István király-szegfű. A hegy északi oldala hűvösebb, az erózió mértéke is kisebb. Itt zárt, budai dolomitsziklagyep található, amelynek jellegzetes jégkorszaki maradványfaja a budai nyúlfarkfű. A kevésbé meredek, vastagabb talajtakarójú területeken karsztbokorerdővel találkozhatunk. Két jellemző fafaja a molyhos tölgy és a virágos kőris.

Az ember átalakító munkája közel fél évezrede változtatja meg a Sas-hegy természetes képét. Az emberi beavatkozások következtében megtelepült tájidegen fajokat – pl. orgona, bálványfa, aranycserje – apránként a Duna-Ipoly Nemzeti Park szakemberei eltávolítják, és igyekeznek a természeteshez közeli állapotot helyreállítani. Munkájukat sok önkéntes is segíti.

A beépített területekkel teljesen körbezárt hegyen nagyon gazdag az állatvilág. A roppant gazdag pókfauna (kb. 280 pókfaj) egyik védett faja a sziklagyepet és homokpusztákat kedvelő skarlát bikapók. A területről 47 védett lepkefaj ismert, amelyből 3 faj fokozottan védett, ezek közül a leggyakoribb a kardoslepke. Hüllői közül kiemelkedő értéket képvisel a pannonygík, a zöld gyík, a fali gyík és a fokozottan védett haragos sikló.

Nagyon gazdag a madárvilága is. Az eddig megfigyelt 92 védett madárfaj közül 6 élvez fokozott védelmet, ilyenek például a gyurgyalag és a kövi rigó. A hegylábbon található alacsony erdő és sűrű bozót a városban élő énekesmadarak költőhelye. Ragadozó madaraink közül a karvaly itt is fészkel, míg a héjának és a vörös vércsének kedvelt táplálkozó helye.

1958 óta országos jelentőségű védett terület.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Budai Sas-hegy növény- és állatvilága egyedülálló értéke Budapestnek.

Gerinces faunájának kiemelkedő értékei a pannongyík (ezt az apró termetű pannongyíkot Kitaibel Pál hazánk területén fedezte fel), zöld gyík, fali gyík és fokozottan védett haragos sikló.

A csikófark a legrégebben használt gyógynövényünk egyike. A Sas-hegyen csak porzós, a Gellért-hegyen ugyanakkor csak termős egyedek élnek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Bajor Zoltán: Budapest Természeti Kalauza. Kossuth Kiadó, 2009

Kézdy Pál és Tóth Zoltán (szerk.): Természetvédelem és kutatás a Budai Sas-hegyen (Rosalia tanulmánygyűjtemény 8. kötet). Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, 2012

Hlatky Katalin: Budapesti Zöld Kalauz. 2001 (interaktív változatában: <http://zoldkalauz.hu/sas-hegy>)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.dunaipoly.hu/hu/bemutatohelyek/sas-hegyi-latogatokozpont>

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

